

Demokrati i Uganda

Jeg har fundet en gammel artikel, som jeg skrev for 15 år siden, i 2006. Jeg gengiver den lige uændret, men til slut kommer jeg med en kommentar om valget i 2021:

Tirsdag den 22. februar kunne man overalt i Kampalas gader se unge mennesker iført gule trøjer. De fleste havde en rød fløjte i munden. De kom stormende rundt i byen på knallerter, på ladet af lastbiler eller til fods. Ugandas hovedstad var fyldt af tilhængere af den siddende præsident, Yoweri Museveni, der var inde i en hård magtkamp for at sikre sig, at han om fem år kan fejre sit 25-årsjubilæum som magthaver.

- *De unge kommer ude fra landet. De er blevet samlet op med løfte om en gratis, gul trøje og en fløjte – og en oplevelse ved at komme en tur til Kampala. Hvem har betalt deres trøjer? Det her valg bliver ikke fair og demokratisk. På fredag, når valgresultaterne kommer, udbryder der krig i Uganda. Besigy (den anden præsidentkandidat med chance for at vinde) vinder, men det vil Museveni ikke acceptere, sagde min taxachauffør til mig på vej ud til lufthavnen.*

Nu er valget overstået, alt tyder på, at Museveni vandt overbevisende, men oppositionen med Besigy påstår, at der har været valgsvindel, og at Forum for Demokratisk Forandring, Besigyis parti, ikke kan godkende valget. Situationen er typisk for Afrika, og Museveni har måske selv gjort hvad han kunne for at skabe en beskidt stemning.

Besigy har levet i eksil i Sydafrika efter at have tabt præsidentvalget for fem år siden. Da han kom hjem for at prøve lykken igen, blev han mødt af anklager for voldtægt og landsforræderiske handlinger samt støtte til terrorisme - og fængslet.

Pigen, der påstod at være voldtægtet af ham, kunne imidlertid ikke huske datoen, hun har i flere år boet i The State House, og hun er kommet i besiddelse af en kyllingefarm uden at kunne forklare, hvordan hun fik pengene til farmen. Besigy-tilhængere lægger to og to sammen: Museveni står bag falske anklager, han har belønnet pigen med en god bolig og med en kyllingefarm for at bringe Besigy i miskredit.

Hvem, der har ret, står hen i det uvisse. Men en kendsgerning er det, at valgkampen udefra har lignet lidt af en sæbeopera.

Hertil kommer, at Besigyis kone er Musevenis gamle kæreste. Hun truede under valgkampen med at komme med slibrige afsløringer om Museveni, men de udeblev – og hun ville nok også kun have bragt sig selv i fedtefadet, hvis hun havde afsløret hemmeligheder.

Egentlig måtte Museveni slet ikke opstille til valgkampen, for forfatningen sagde, at en præsident kun måtte sidde i to gange fem år, og Museveni blev valgt første gang i 1996. Men det lykkedes præsidenten at få ændret forfatningen, så han kunne få en tredje periode, og han levede således op til en afrikansk tradition: En magthaver bliver siddende på posten. Antallet af afrikanske præsidenter, der har accepteret et demokratisk nederlag, kan tælles på en hånd.

Men det hører med til billedet, at Uganda har oplevet en positiv udvikling efter at Yoweri Museveni tog magten i 1986. Han evnede at samle folkelig opbakning til en guerillakrig, der førte ham ind i Kampala i 1986 som en befrier, og en af hans første og største bedrifter var at få civilsamfund og intellektuelle med i arbejdet på at skabe en forfatning, som alle kunne støtte. Det tog ti år.

Museveni lovede at indføre demokrati, men han ønskede ikke at kopiere demokratiet i USA og Europa. Det ville kun føre til konflikter i Uganda, påstod han. Folk ville stemme efter deres klientilhørsforhold eller religiøse tilhørsforhold og ikke efter partiernes politiske indhold.

The National Resistance Movement skulle være den platform, hvorfra man kunne komme ind i politik. Man måtte godt være medlem af et politisk parti, men man kunne kun blive valgt via The Movement. De politiske partier måtte eksistere, men de måtte ikke afholde offentlige møder. Hvis man var utilfreds med de forhold, kunne man skrive læserbreve i aviserne, og ytringsfriheden blev grundlovssikret. Gang på gang har Museveni kunnet se sin politik kritiseret i den regeringskritiske *The Daily Monitor*.

Overalt i landet blev der efter magtovertagelsen i 1986 etableret Local Councils, der skulle sikre folkeligt engagement i samfundet.

Så selv om Uganda ikke har levet op til danske normer for demokrati, så har udviklingen været positiv, og på den danske ambassade har man klart haft en positiv holdning til præsidenten og hans regering ud fra en holdning om, at det tager tid at ændre mentaliteten i et land, hvor man ikke har været vant til at tænke demokratisk - derfor har Danmark fastholdt sin støtte. Nu er partidemokrati så under donor-pres blevet indført.

Nogle af præsidentens styrker er karisma og

veltalenhed, kombineret med en forståelse for at sige det rigtige på de rigtige tidspunkter. Få år efter magtovertagelsen faldt Berlin-muren, og så vidste Museveni godt, hvad vej vinden blæste. Efter 11. september har Museveni valgt klar side, og han har støttet USA i krigen mod Irak. Det har naturligvis en effekt – USA og Uganda er gode venner.

Man kan være bekymret over den nuværende udvikling i Uganda, men det er uden diskussion en kendsgerning, at Præsidenten har sikret freden og styrket demokratiet i Uganda. Det er sket ved at inddrage civilsamfund og minoriteter i lovgivningen. Kvinder har på mange måder haft Musevenis omsorg. Han har sikret dem pladser i parlamentet, antallet af kvindelige ministre har nok været fuldt på højde med danske forhold. Bedre forhold for kvinder kan spores på mange felter – således har

der for kort tid siden – ganske vist i UNHCR-regie - været afholdt et kursus, hvor politifolk skulle lære at eliminere vold mod kvinder. På Makerere University i Kampala er der indført en kvoteordning, som favoriserer kvinder – de kan komme på universitetet med færre points end mænd. Det har betydet en markant stigning i antallet af kvindelige studerende, og på sigt skulle det betyde, at kvinder får en mere indflydelsesrig placering i et land, der har været domineret af mænd. Meningsmålinger viser da også, at Museveni nyder højere popularitet blandt kvinder end blandt mænd.

Et eksempel på hvad der i Danmark ville blive betragtet som misbrug af magt, er at Museveni lod sin datter og svigerdatter flyve til Tyskland for at føde på en barselsstue af bedre kvalitet, end han kunne finde i Uganda! I Danmark ville det have ført til statslederens fald.

Og naturligvis blev hans privatforbrug brugt i den netop afsluttede valgkamp.

Det er første gang siden 1980, at der har været afholdt valg under forhold, hvor flere partier er tilladte. For 25 år siden var det Obote, som gennemførte et valg, han formodentlig tabte, men ved valgsvindel vandt.

Museveni erklærede før valget, at han ville respektere et valgnederlag, og at han ikke vil opstille en fjerde gang, fordi hans mål i de næste fem år er at få etableret/styrket Den Østafrikanske Union, og når det mål er nået, har han ikke flere uopnåede mål. Donorerne må efter valget vurdere, hvor strikse de vil være i kravene om god regeringsførelse, dvs. overholdelse af menneskerettighederne. Da de blev vedtaget i FN efter Anden verdenskrig, var der fire sorte statsledere repræsenteret i FN. Afrika bestod af europæiske kolonier. Nu vil de gamle kolonimagter forlange menneskerettigheder overholdt i Afrika.

Det er et problem for mange afrikanere, men nok et problem af kortvarig karakter, for overalt blandt de intellektuelle diskuterer man, hvordan menneskerettigheder kan implementeres i forfatninger og praktisk politik. Ugandas afholdte valg med flere partier var trods en snævret valgkamp et skridt på vejen.

Ja, det var artiklen, jeg skrev for 15 år siden.

Det bemærkelsesværdige er, at præsidenten i Uganda fortsat hedder Museveni. *Han er Afrikas nye Mugabe*, siger nogen. Han klamrer sig til magten.

Den sidste ændring medførte, at der ikke er nogen aldersgrænse for præsidenter.

På den danske ambassade er man også begyndt at ændre holdning – man synes, at Museveni er blevet for magtskyg.

Valget i 2021

En ny præsidentkandidat er trådt frem på banen – Bobby Wine. Han er popmusiker og medlem af parlamentet. Og så er han utroligt populær. Han synger slummets sange. Han rammer folkets hjerte. Så systemet må behandle ham, som Besigyi tidligere blev behandlet. Han bliver fængslet og udsat for forfølgelse.

Museveni har påstået, at der står udenlandske, homoseksuelle grupper bag Bobby Wine, hvis rigtige navn er Robert Kyagulanyi

Tiden må vise, om en gammel mand kan vinde over den unge dynamo ved at bruge de magtmidler, som hans position giver ham mulighed for.

Det bliver i hvert fald ikke et pænt eksempel på demokrati.

Sådan skrev jeg i 2020.

Valget torsdag den 14. januar bekræftede de værste anelser, man kunne have.

Under valgbehandlingen blev Internettet slukket i hele Uganda. Myndighederne fratog befolkningen en vigtig mulighed for at kommunikere om valget. Og valget blev mange steder foretaget manuelt, endog uden fingeraftryk. Den form for valg er det nemt at snyde med.

Inden valget mindede Uganda om et militær-diktatur med helikoptere flyvende over Kampala uafbrudt, og mange soldater i gaderne. Mange har følt sig skræmt ved situationen og har valgt at blive væk.

Uganderne har mistet troen på, at demokratiet fungerer. Kun 57 % deltog. Museveni påstår, at han vandt med 58 % af stemmerne. Bobby Wine fik 35 % af stemmerne.

Umiddelbart efter valget blev hans omringet. Han kom reelt i husarrest.

Det er tvivlsomt, om Museveni vil indgå i et ordentligt valg om fem år. Han vil formodentlig forsøge at fortsætte efter 40 år ved magten. Måske vil han forsøge at få sin søn gjort til tronfølger. Demokrati – nej diktatur på en mere elegant måde end under Idi Amin.

Frede Hansen.